

## SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 47/2009 vp

**Hallituksen esitys laeiksi vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Eduskunta on 20 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE 220/2009 vp).

#### *Lausunto*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 31/2009 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Jaana Huhta, sosiaali- ja terveysministeriö

- neuvotteleva virkamies Aini Kimpimäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Arja Manner, oikeusministeriö
- lakimies Raisa Forsström, Kansaneläkelaitos
- ylilääkäri Matti Ojala, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- projektipäällikkö Satu Seppäläinen, Eteva kuntayhtymä
- työmarkkina-asiamies Juha Isoniemi, Julkisen ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry
- varapuheenjohtaja Ilona Toljamo, Vammaisfoorumi
- toiminnanjohtaja Markku Jokinen ja tulkki Susanna Söderlund, Kuurojen liitto, edustaen Vammaisfoorumia.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Kuntaliitto
- koulutusjohtaja Pirkko Mikkonen, HUMAK
- Finlands Svenska Handikappförbund.

### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta. Laki

liittyy kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä sovittuun vammaisuuden perusteella

järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain mukaisten tulkkipalvelujen järjestämistä ja rahoitusvastuun siirtoon kunnilta valtiolle. Siirrosta päätettäessä katsottiin parhaimmat valmiudet tehtävän hoitamiseen olevan Kansaneläkelaitoksella.

Kuntien tulkkipalvelujen järjestämisvelvollisuus jatkuisi elokuun 2010 loppuun saakka. Tämän jälkeen vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun järjestämisestä ja siihen liittyvien kustannusten korvaamisesta tulkkauspalvelua välittävälle välityskeskuksille sekä palveluntuottajille vastaisi Kansaneläkelaitos. Siirto toteutettaisiin kustannusneutraalisti. Tulkkauspalvelun käytännön järjestämisen sujumiseksi on valmisteltu erityislaki, joka mahdollistaa kunnissa olevien tulkkipalvelujen järjestämiseen liittyvien asiakastietojen siirtämisen Kansaneläkelaitokselle.

Kansaneläkelaitos voisi järjestää esityksessä tarkoitetun tulkkauspalvelun joko tuottamalla palvelun itse tai hankkimalla sen muilta palveluntuottajilta. Kansaneläkelaitoksen järjestämään tulkkauspalveluun kuuluisi tulkkauksen järjestäminen mukaan lukien siitä aiheutuvat välttämättömät oheiskustannukset sekä etätulkkauksessa tarvittavat välineet ja laitteet. Tulkkauspalvelu olisi palvelunkäyttäjälle maksutonta. Tulkkauspalvelu voitaisiin järjestää myös etätulkkauksena, jos se on palvelunkäyttäjän yksilölliset tarpeet huomioon ottaen mahdollista ja perusteltua.

Palvelunsaajien kohderyhmä olisi sama kuin nykyisin, eikä palvelun saannin edellytyksiä muutettaisi. Oikeus tulkkauspalveluun olisi henkilöillä, joilla on kuulonäkövamma, kuulovam-

ma tai puhevamma ja jotka vammansa vuoksi tarvitsevat tulkkausta työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen tai virkistykseen. Lisäksi tulkkauspalvelun saamisen edellytyksenä olisi, että henkilö kykenee ilmaisemaan omaa tahtoaan tulkkauksen avulla ja että hänellä on käytössään jokin toimiva kommunikointikeino.

Tulkkauspalvelua olisi esityksen mukaan järjestettävä siten, että kuulonäkövammaisella henkilöllä on mahdollisuus saada vähintään 360 ja kuulo- tai puhevammaisella henkilöllä vähintään 180 tulkkaustuntia kalenterivuoden aikana. Tulkkauspalvelua järjestettäisiin edellä olevia vähimmäismääriä enemmän, jos se on asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen perusteltua.

Muutoksenhakutie tulkkauspalvelupäätöksestä kulkisi ensin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan ja sieltä vakuutusosasto.

Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi ehdotetun lain johdosta tarpeettomiksi käyviltä osin vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain vammaisten henkilöiden palveluita koskevaa säännöstä sekä kumottavaksi tulkkipalveluja koskeva säännös. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia siten, että tulkkipalvelut poistetaan maksuttomien sosiaalipalvelujen luettelosta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 2010.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Yleisperustelut*

#### *Yleistä*

Valiokunta pitää perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelun järjestämisvastuun ja palvelun järjestämiseen liittyvien käytännön tehtävien sekä kus-

tannusten korvaamisen siirtämistä kunnilta Kansaneläkelaitokselle. Vammaisuuteen liittyvän lainsäädännön kehittämisellä pyritään lisäämään vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja itsenäisyyttä sekä parantamaan heidän mahdollisuuttaan osallistua yhteiskunnan eri toimintoihin.

Tulkkauspalvelulla turvataan ja edistetään vammaisuutensa vuoksi tulkkausta tarvitsevien henkilöiden perustuslaissa turvattuja oikeuksia, oikeutta omaan kieleen ja vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa, osallistumisoikeutta, sananvapautta ja tiedonsaantia. Tulkkauspalveluja järjestettäessä on erityisesti otettava huomioon kielilaisissa säädetty viranomaisten velvollisuudet kielellisten oikeuksien turvaamiseen ja siihen, että palvelut ja niitä koskeva neuvonta toteutetaan tarvittaessa suomen, ruotsin ja saamen kielten lisäksi esimerkiksi suomenruotsin viittomakielellä.

Kunnat ovat järjestäneet tulkkauspalveluja perustelujen mukaan vaihtelevasti, ja palvelukäytännöt ovat poikenneet paljon toisistaan. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa Kansaneläkelaitos vastaa tulkkauspalvelun järjestämisestä yhtenäisin perustein ja käytännöin koko maassa. Tulkkauspalvelujen ja esimerkiksi uusien etätulkkausmenetelmien kehittämistä voidaan keskitetyssä palvelujen järjestämisessä toteuttaa nykyistä paremmin. Keskitetyssä järjestelmässä voidaan myös kehittää tulkkauksen ammatillisuutta ja edellyttää tulkeilta riittävää koulutusta. Esimerkiksi viittomakielen tulkkien koulutuksen ja ammattitaidon kehittyminen on lisännyt viittomakielisten henkilöiden mahdollisuuksia opiskeluun ja entistä vaativampiin työtehtäviin.

Tulkkauspalvelua koskeva järjestämisvastuun siirto ei vaikuta kuntien vastuuseen järjestää myös tulkkauspalvelua saavalle vammaiselle henkilölle muita hänen vammaisuutensa perusteella tarvitsemia palveluita ja tukitoimia sekä lääkinnällisen kuntoutuksen palveluita. Myös perusopetuksessa kunnan järjestämisvastuu säilyy ennallaan ensisijaisesti opetuksen järjestäjän vastuulla.

#### *Vähimmäismäärät*

Tulkkauspalvelun vähimmäistuntimäärät säilyvät esityksen mukaan ennallaan. Palvelujen kohderyhmä on sama kuin vammaispalvelulaissa eikä palvelun saannin edellytyksiä esitetä muutettaviksi. Tulkkauspalvelua olisi esityksen mukaan järjestettävä siten, että kuulonäkövammaisella henkilöllä on mahdollisuus saada vähin-

tään 360 ja kuulo- tai puhevammaisella henkilöllä vähintään 180 tulkkautuntia kalenterivuoden aikana. Esityksen perustelujen mukaan tulkkauspalveluiden vähimmäistuntimäärät eivät ole taanneet kaikissa tapauksissa riittäviä palveluja. Myönnettyjen tulkkautuntien määrissä on myös ollut kuntakohtaisia ja alueellisia eroja.

Tulkkauspalvelua tulee esityksen mukaan järjestää vähimmäismääriä enemmän, jos se on asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen perusteltua. Tämä vastaa nykyään vakiintunutta soveltamiskäytäntöä tilanteissa, joissa palvelujen laissa säädetty vähimmäismäärä ei ole ollut riittävä turvaamaan asiakkaan yksilöllisiä tulkkaustarpeita.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 31/2009 vp) kiinnittänyt huomiota siihen, ettei säännös yksilöllisten tarpeiden perusteella järjestettävistä tulkkauspalveluista sisällä oikeusohjeita tarpeellisuuden arvioinnille. Lausunnon mukaan olisi erityisesti perustuslain 17 §:n 3 momentin kannalta asianmukaista, jos laissa säädettäisiin tarkemmin, minkä tyyppisiä seikkoja arvioinnissa olisi huomioitava.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsityksen mukaan yksilöllisen tarpeen arvioinnin sääntelyä lakiehdotuksen 6 §:n mukaisesti puoltaa kuitenkin se, että lain käytännön soveltamisessa voidaan näin ottaa vammaisten erilaiset tilanteet riittävästi huomioon. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on esitetty esimerkkejä tilanteista, joissa palvelua tulisi järjestää asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaisesti vähimmäismääriä enemmän. Kuulonäkövammaisten ja puhevammaisten henkilöiden tiedonsaanti voi joissain tilanteissa olla täysin tulkkaukseen perustuvaa. Vähimmäisrajat ylittävää tulkkaustarvetta voi syntyä esimerkiksi odottamattomissa elämäntilanteissa ja pitkäaikaisen hoidon aikana. Työhön liittyvät kurssit ja aktiivinen osallistuminen järjestö- tai harrastustoimintaan tulee ottaa huomioon yksilöllistä tarvetta arvioitaessa.

Yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamisen kannalta on hakemusten käsittelyssä tärkeää käyttää hyväksi asiakkaiden tarpeiden perusteella laadittavia profiileja ja turvata asiakkaiden omat vaikutusmahdollisuudet palvelujen järjes-

tämistävän ja laajuuden valinnassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että Kansaneläkelaitos pyrkii lisätuntien hakumenettelyssä ja ratkaisukäytännössään mahdollisimman suureen yksinkertaisuuteen, ymmärrettävyyteen ja joustavuuteen. Valiokunta katsoo, että lain soveltamiskäytäntöä ja vammaisten oikeuksien toteutumista on seurattava ja arvioitava seurannan perusteella mahdollisia lainsäädännön täsmentämistarpeita.

#### *Muutoksenhaku*

Kansaneläkelaitoksen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta valittamalla sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan ja sen päätöksestä edelleen vakuutusoikeuteen. Vakuutusoikeuden päätöksestä ei ehdotuksen mukaan saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, ettei valituskieltoa ole esityksessä perusteltu. Perustuslakivaliokunta katsoi, että Kansaneläkelaitoksen tulkkauspäätösten vahvan perusoikeusluottuvuuden vuoksi vakuutusoikeuden päätöstä koskevan valituskiellon tarpeellisuutta ja asianmukaisuutta on syytä harkita siten, että valituskiellon sijasta otettaisiin käyttöön valituslupajärjestelmä, jossa korkein hallinto-oikeus voisi tarvittaessa päätöksillään ohjata tulkkauspalvelupäätöksiä.

Oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva vakuutusoikeus on riippumaton ja puolueeton toimeentuloturva-asioiden erityistuomioistuin. Muutoksenhakujärjestelmää vakuutusoikeuden toimivaltaan kuuluvissa asioissa on tarkasteltu kokonaisuutena viimeksi toimeentuloturvan muutoksenhakukomiteassa (KM 2001:9). Komitea ei ehdottanut valitusmahdollisuuden avaamista vakuutusoikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus voi kuitenkin nykyisin purkaa vakuutusoikeuden päätöksen, jos asian käsittelyssä vakuutusoikeudessa on tapahtunut menettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

Sosiaali- ja terveystoimintavalioikunta toteaa, että muutoksenhaun ehdotettu sääntely vastaa muista Kansaneläkelaitoksen hoitamista sosiaaliturva-asioista säädettyä. Vakuutusoikeuden pää-

tökseen ei saa esimerkiksi työ- ja kansaneläkkeitä, työttömyysturvaa tai opintotukea koskevista asioista hakea muutosta valittamalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Sosiaali- ja terveystoimintavalioikunta ei pidä valitusoikeuden avaamista vakuutusoikeuden tulkkauspalveluja koskevasta päätöksestä ainakaan tässä yhteydessä perusteltuna.

#### *Henkilöstön asema*

Ehdotetut lait liittyvät kunta- ja palvelurakennemuutoksen yhteydessä sovitun vammaispalvelulain mukaisten tulkkipalvelujen järjestämis- ja kustannusvastuun siirtoon kunnilta valtiolle. Kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetun lain 8 §:ssä ei kuitenkaan ole mainittu tulkkauspalveluja kunnilta valtiolle siirrettävänä tehtävänä. Saadun selvityksen mukaan valmistelun aikana on katsottu, ettei tulkkauspalvelujen siirto Kansaneläkelaitokselle ole puitelaisissa tarkoitettu uudelleenjärjestely. Siirron ei myöskään ole katsottu olevan puitelain 5 tai 6 §:ssä tarkoitettu toiminnan uudelleenjärjestely, jota koskisi puitelain 13 §:n 3 momentissa säädetty henkilöstön viiden vuoden irtisanomiskielto.

Suuri osa tulkkauspalveluista tuotetaan ostopalveluina. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan osittain tai kokonaan kunnan palveluksessa olevia tulkkeja on noin 40–50. Vaikka Kansaneläkelaitos voi esityksen mukaan hankkia palvelua myös julkisilta palveluntuottajilta ja osa kuntayhtymistä voi jatkossakin toimia palveluntuottajina, on selvää, etteivät kunnat ja kuntayhtymät enää ylläpidä tulkkipalveluja nykyisessä laajuudessa. Kansaneläkelaitoksen ilmoituksen mukaan sen tarkoitus on järjestää tulkkauspalvelut ostopalveluina eikä omana toimintanaan.

Saadun selvityksen mukaan tulkit ovat työllistyneet hyvin ja koulutetuista tulkeista on käytännössä ollut pulaa. Valiokunta pitää kuitenkin esityksen puutteena sitä, ettei kuntien henkilöstön aseman turvaamista ole valmistelun aikana ratkaistu tyydyttävällä tavalla. Valiokunnan käsityksen mukaan lakien täytäntöönpanossa on huolehdittava siitä, että kuntien palveluksessa

nykyisin olevien tulkkiensa osaaminen ja työkokemus hyödynnetään uudessa järjestelmässä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että henkilöstön asema selvitetään vielä ennen lakien ehdotettua voimaantuloa 1.9.2010. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

### ***Yksityiskohtaiset perustelut***

23 §. *Oikeus tietojen saamiseen.* Valiokunta ehdottaa 2 momentin täsmentämistä yhdenmuksaiseksi 1 momentin kanssa siten, että tietojen antaminen voi tapahtua salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä.

26 §. *Tekninen käyttöyhteys.* Valiokunta ehdottaa 3 momentin viimeisen virkkeen poistamista

### ***Valiokunnan muutosehdotukset***

## **1.**

### 23 §

#### *Oikeus tietojen saamiseen*

(1 mom. kuten HE)

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus *salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä* saada pyynnöstä tulkkaukspalveluasian ratkaisemista varten lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994) tarkoitetulta ammattihenkilöltä sekä potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitetulta terveydenhuollon toimintayksiköltä, sosiaalipalvelun tuottajalta ja muulta toimintayksiköltä lausunto ja välttämättömät tiedot palvelun

tarpeettomana, koska selvitys tietojen suojaamisesta on annettava jo henkilötietolain 32 §:n 2 momentin perusteella.

### ***Päätösehdotus***

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystoimen valiokunta ehdottaa,

*että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,*

*että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 23 ja 26 § muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).*

hakijan tulkkaustarpeesta ja hänen käyttämistään kommunikointikeinoista. Tulkkaukspalveluasian ratkaisemista varten Kansaneläkelaitoksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus saada pyynnöstä edellä tarkoitetut tiedot, jos palvelun hakija ei toimita niitä itse.

(3 mom. kuten HE)

### 26 §

#### *Tekninen käyttöyhteys*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka

etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. (Poist.)

---

**Valiokunnan lausumaehdotus**

*Eduskunta edellyttää että hallitus antaa 1.6.2010 mennessä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle selvityksen siitä, mi-*

*ten kuntien tulkkauspalveluhenkilöstön asema turvataan vammaisten tulkkauspalveluun liittyvien tehtävien siirtyessä kunnilta valtiolle.*

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk  
vpj. Sirpa Asko-Seljavaara /kok  
jäs. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr  
Maria Guzenina-Richardson /sd  
Hannakaisa Heikkinen /kesk  
Arja Karhuvaara /kok  
Anneli Kiljunen /sd

Marjaana Koskinen /sd  
Jukka Mäkelä /kok  
Håkan Nordman /r  
Markku Pakkanen /kesk  
Päivi Räsänen /kd  
Paula Sihto /kesk  
Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.

## VASTALAUSE 1

**Perustelut**

Tulkkauspalvelun määrää arvioitaessa tulee ottaa huomioon palvelunkäyttäjän yksilöllinen tarve. Tarpeen mukaisen tulkkipalvelun saaminen on käyttäjien kokemuksen mukaan ollut usein asiakkaalle hankalaa ja työlästä. Useimmilla tulkkausta tarvitsevilla henkilöillä minimituntirajat riittävät, mutta runsaasti osallistuvilla sekä monilla kuulonäkövammaisilla henkilöillä tunnit ovat loppuneet kesken. Koska tulkkauspalveluiden vähimmäistuntimäärät eivät ole taanneet kaikissa tapauksissa riittäviä palveluja, on pykälä tarpeen kirjoittaa velvoittavampaan muotoon.

Yksilöllisen tarpeen mukaisessa tulkkipalvelussa on kysymys vammaisen henkilön perusoikeudesta.

**Ehdotus**

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että 2. ja 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina ja*

*että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisena paitsi 6 § muutettuna:*

**Vastalauseen muutosehdotus**

## 6 §

*Tulkkauspalvelun määrä*

(1 mom. kuten StVM)

Tulkkauspalvelua on järjestettävä 1 momentissa säädettyä enemmän, jos se on asiakkaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen perusteltua.

(3 mom. kuten StVM)

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2009

Päivi Räsänen /kd  
Maria Guzenina-Richardson /sd  
Marjaana Koskinen /sd

Anneli Kiljunen /sd  
Erkki Virtanen /vas

## VASTALAUSE 2

**Perustelut**

Suomen perustuslain 6 §:ssä säädetään, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Samaisen perustuslain 17 §:ssä säädetään suomalaisten oikeudesta kieleen ja kulttuuriin. Sen pykälän kolmas momentti sanoo mm. seuraavaa: Viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla". Tähän saakka se laki on ollut vammaispalvelulaki. Lain turvaamat oikeudet eivät kuitenkaan ole tähän saakka olleet riittäviä.

Kyse on siis perusoikeudesta, jonka toteutuminen julkisen vallan eli valtion ja kuntien on niin ikään perustuslaissa säädetyn mukaisesti turvattava.

Kuten esityksen perusteluissa todetaan, vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa on hyvän elämän kannalta välttämätöntä. Kommunikointi kehittyy vuorovaikutuksessa ja ajattelu jäsentyy kielen avulla. Tulkkauspalvelulla on keskeinen merkitys kuulovammaisten henkilöiden kielellisten ja osallistumisoikeuksien turvaajana. Kommunikaation puute johtaa eristymiseen ja vaikuttaa merkittävästi syrjäytymiseen: opiskelu, työllistyminen, omien asioiden hoitaminen ja kaikinainen osallistuminen voivat olla uhattuja, jopa poissuljettuja.

Eri kieltä puhuvien ja erilaisia kommunikaatiotapoja käyttävien henkilöiden välillä tarvitaan tulkkausta kommunikaation onnistumiseksi. Tulkkausta tarvitsevat sekä viittomakieliset, kuulovammaiset, kuulonäkövammaiset ja puhevammaiset että puhekieliset henkilöt keskinäisen kommunikoinnin onnistumiseksi. Tulkkaus mahdollistaa perustuslain edellyttämän yhden-

vertaisuuden. Jos ja kun riittäviä palveluita ei ole, ei yhdenvertaisuuskaan voi toteutua.

Teoriassa asiat ovat siis hyvin, mutta eivät aina eivätkä riittävästi käytännössä. Voimassa oleva lainsäädäntö asettaa vaikeasti kuulovammaisten tulkkipalvelujen vähimmäismäärän 180 tuntiin vuodessa. Kovin usein siitä kuitenkin on tullut myös yläraja ja kovin usein se on aivan liian vähän tarpeeseen nähden. Kun lakia tulkkausten osalta kolme vuotta sitten tarkistettiin, esitin rajan nostamista 360 tuntiin. Valitettavasti esitystäni ei silloin hyväksytty.

Tällä lakiesityksellä velvollisuus tulkkausten järjestämisestä siirretään kunnilta Kelalle. Muutos on hyvä ja kannatettava, kuten valiokunnan mietinnöstä käy hyvin ilmi. Valitettavaa sen sijaan on, että hallitus edelleen esittää tulkkipalvelun vähimmäismääräksi entisen 180 tuntia. Siksi esitän lausumaa vähimmäistuntimäärien nostamista lopullisena tavoitteena se, että tarjottavien palveluiden määrä aina ja sitovasti määriteltäisiin palvelunkäyttäjän itsensä ilmaiseman yksilöllisen tarpeen perusteella, kuten Kuurojen Liitto on esittänyt. Vain niin voidaan taata perustuslain tarkoittama tasavertaisuus myös viittomakieltä käyttäville.

**Ehdotus**

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että hyväksytään yksi lausuma.*

**Vastalauseen lausumaehdotus**

*Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee pikaisesti esityksen, jossa viittomakielisten tulkkauspalveluiden vähimmäistuntimääriä korotetaan.*

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2009

Erkki Virtanen /vas  
Marjaana Koskinen /sd  
Anneli Kiljunen /sd